

Datum: 16. 3. 2023

**REPUBLIKA SLOVENIJA
KABINET PREDSEDNIKA VLADE RS**

**dr. Robert GOLOB, predsednik
Gregorčičeva ulica 20-25
1000 Ljubljana**

ZADEVA: Javno pismo predsedniku vlade

Spoštovani predsednik vlade, dr. Robert Golob.

Predstavniki delodajalskih in gospodarskih organizacij, članic Ekonomsko socialnega sveta, smo od našega prvega srečanja z vami 5. septembra lani neprestano opozarjali na problematiko visokih cen električne energije za velika in energetska intenzivna podjetja in posledično problem likvidnosti, ki se iz meseca v mesec poslabšuje. Po več kot pol leta ostajajo ta vprašanja še vedno odprta, saj zakon o pomoči gospodarstvu in uredba, ki regulira cene energentov, nista zajela vseh podjetij. V najslabšem položaju so ravno velika podjetja. Poleg tega so zakonodajne rešitve na tem področju ustvarile dodatne nerazumljive in nedopustne razlike med posameznimi podjetji kot tudi na ravni posameznih panog.

Velika in energetska intenzivna podjetja so prva taka skupina podjetij, ki ne le da nimajo regulirane cene energentov, ampak zaradi ostrih pogojev ne bodo mogla koristiti pomoči po zakonu oziroma jo bodo lahko koristila le v omejenem obsegu. Na podlagi ankete, ki smo jo izvedli med temi podjetji, jih kar tretjina navaja, da ne morejo koristiti pomoči po zakonu zaradi preostrogih omejitev, zaradi izredno zapletenega in administrativno zahtevnega postopka ali zaradi tveganja vračila pomoči. Več kot dve tretjini vprašanih navaja, da se jim je zaradi visokih cen energentov zmanjšala konkurenčnost in kar tretjina jih napoveduje, da bodo primorani zmanjšati obseg svojega poslovanja ali celo odpuščati. Slednjemu smo v nekaterih podjetjih že pričali.

V primeru velikih in energetska intenzivnih podjetij gre za gospodarske panoge, ki skupaj ustvarijo kar 34 odstotkov čistih prihodkov od prodaje celotnega slovenskega gospodarstva in predstavljajo 38 odstotkov dodane vrednosti ter tretjino vseh zaposlenih v gospodarstvu. Gre za enega od nosilnih stebrov slovenske ekonomije, zato težko razumemo, da vlada ne prepozna strateške vloge velikih podjetij, ki nimajo enakovrednih pogojev poslovanja kot njihovi konkurenti v drugih evropskih državah. V večini teh primerov gre za proizvajalce materialov, ki pretežno izvažajo prav na trge, kjer imajo tamkajšnji proizvajalci nižje cene elektrike. In za trgovska podjetja, od katerih se pričakuje, da bodo še naprej blažila posledice visokih cen elektrike vzdolž celotne oskrbovalne verige, zagotavljala nemoteno oskrbo prebivalstva ter nenazadnje slovenskemu potrošniku

zagotavljala konkurenčno primerljive cene živil in neživil v primerjavi s tujino.

V Nemčiji na primer, kamor naša podjetja največ izvažajo, podjetja za elektriko plačujejo 130 evrov na MWh (za 70 odstotkov porabe iz leta 2022), medtem ko podjetja v Sloveniji, kljub subvencijam, plačujejo v razponu med 200 in celo do 350 evrov na MWh. Ob takih enormnih razlikah je jasno, da slovenska podjetja ne morejo biti konkurenčna.

Težko je tudi razumeti, zakaj se Slovenija tako krčevito oklepa evropskega okvira pomoči, ko pa je jasno, da je v tej energetske krizi marsikatera evropska država poskrbela za strateške dele svojega gospodarstva mimo tega okvira. Zato ne moremo mimo občutka, da Slovenija ne želi ohraniti, kaj šele razvijati omenjeno industrijo, pa čeprav smo druga najbolj industrializirana država v EU. Dodana vrednost predelovalnih dejavnosti v BDP znaša 23 odstotkov, izvoz predelovalnih dejavnosti pa kar polovico izvoza celotnega gospodarstva. Te dejavnosti zaposlujejo več kot 200.000 oseb oziroma vsako peto delovno mesto v Sloveniji je v predelovalnih dejavnostih. V kolikor tem dejavnostim dodamo še trgovino, se delež njihove dodane vrednosti v BDP povzpne na skoraj 35 odstotkov, ta dva sektorja pa skupaj zaposlujeta več kot 335.000 oseb, kar je več kot tretjina vseh zaposlenih v naši državi.

Zato želimo jasen odgovor države, kakšne načrte ima s slovensko industrijo in posledično tudi z vsemi ostalimi panogami. Želi njihov razvoj ali izselitev iz države? Pri tem se moramo zavedati, da bi zapiranje industrije vodilo tudi v propad številnih malih podizvajalcev te industrije in v odvisnost od uvoženih materialov iz Azije in drugih delov sveta, ki imajo nekajkrat višji ogljični odtis. To bi bilo povsem v nasprotju z industrijskim načrtom zelenega dogovora EU, ki napoveduje finančno in sistemsko pomoč za ohranitev proizvodnje v Evropi, s poudarkom na ohranitvi proizvodnje materialov, ki so na začetku verige vrednosti.

Velika in energetske intenzivna podjetja pa niso edina, ki so v neenakopravnem položaju. Tudi nekatera mala in srednje velika podjetja niso deležna regulirane cene po uredbi, in to samo zato, ker so pogodbo o dobavi električne energije podpisala pred 9. novembrom lani. Zakaj ta presečni datum? Tega odgovora s strani odgovornih nismo prejeli. S tem datumom je povezan samo en dogodek, in sicer je to dan, ko je vlada javno priporočila podjetjem, naj začnejo sklepati pogodbe za leto 2023. Tak argument ne vzdrži resne ustavno-pravne presoje, saj imajo podjetja celo znotraj ene same dejavnosti različne pogoje poslovanja.

V neenakopravnem položaju so tudi tista mala in srednje velika podjetja, ki bi lahko koristila regulirano ceno, pa tega ne morejo, ker nimajo lastnega odjemnega mesta kot na primer podjetja v nakupovalnih ali industrijskih centrih. Ta podjetja resda lahko zaprosijo za pomoč po zakonu, vendar pod strogimi pogoji, ki za ostala podjetja z regulirano ceno ne veljajo.

Podobno se dogaja tudi povezanim podjetjem. Pri izračunu najvišje skupne višine pomoči za gospodarstvo po zakonu se poleg pomoči, ki jih je prejel upravičenec, upoštevajo tudi pomoči, ki so jih prejela vsa njegova podrejena in nadrejena

podjetja v Sloveniji, medtem ko se pri podjetjih, ki imajo regulirano ceno, bilanca povezanih podjetij ne upošteva.

Problem so tudi mala in srednje velika podjetja, ki imajo regulirane cene, pa zato niso upravičena do ukrepa subvencioniranja skrajšanega delovnega časa oziroma čakanja na delu, kar je predvideno v zakonu o pomoči. Iz povedanega jasno izhaja, da je takih primerov diskriminacije veliko.

Izpostaviti moramo še vprašanje podaljšanja regulirane cene po 30. juniju letos za mala in srednje velika podjetja ter vprašanje regulirane cene po 31. avgustu letos za male poslovne odjemalce. Kljub drugačnim obljubam tega odgovora do danes še nismo prejeli. Nelogično je, da so morala podjetja pošiljati vloge za subvencijo za drugo polovico leta, s tem po nepotrebnem (če bo regulacija podaljšana) obremenjevati predpisano aplikacijo in tvegati, da bodo morala pomoč vračati. Nelogično je tudi to, da se pri izračunavanju subvencije za letošnje leto upošteva dobljeno pomoč v lanskem letu. In nazadnje, kljub obljubam, ki ste nam jih dali že decembra lani, do danes še nimamo vzpostavljenega sistema za pomoč podjetjem pri likvidnosti, čeprav bodo podjetja prvo pomoč (vendar le za 80 odstotkov porabe) prejela šele konec tega meseca, medtem ko so jim dobavitelji električne energije skrajšali plačilne roke celo na 15 dni.

Prav tako, kljub drugačnim obljubam, še vedno ostaja odprto vprašanje povračila odškodnine distributerjem naftnih derivatov. Ta podjetja so namreč državi pomagala reševati energetska krizo in posredno tudi vpliv na stopnjo inflacije, celo za ceno ustvarjanja izgub v poslovanju, sedaj pa so prepuščena sama sebi. Po drugi strani je država takoj priskočila na pomoč proizvajalcem električne energije. Razumljivo, da je zagotovila nemoteno dobavo. Vendar kriteriji bi morali biti enaki za vse.

V gospodarstvu že vseskozi opozarjamo, da ne želimo subvencij oziroma pomoči države. Želimo le primerljive konkurenčne pogoje in predvidljivo poslovno okolje. V tem trenutku temu ni tako. Nasprotno, sprejeti ukrepi so ustvarili neenakost med slovenskimi podjetji in jim povzročajo nedopustno diskriminacijo. Glede na to, da ste že ob nastopu vlade poudarjali velik pomen gospodarstva, da ste celo finančnega ministra izbirali iz vrst gospodarstva in da nenazadnje tudi sami prihajate iz gospodarstva, verjamemo, da ne morete mimo argumentov, ki smo jih navedli. Naša naloga pa je, da ščitimo interese gospodarstva, zato bomo, v kolikor ne bo prišlo do rešitve zgoraj naštetih vprašanj, iskali rešitve po pravni poti. Pri čemer ne izključujemo niti ustavne presoje.

S spoštovanjem,

Tibor Šimonka, l.r.
Predsednik GZS

mag. Mariča Lah, l.r.
Predsednica TZS

Blaž Cvar, l.r.
Predsednik OZS

Marjan Trobiš, l.r.
Predsednik ZDS

Marko Lotrič, l.r.
Predsednik ZDOPS

V vednost:

- mag. Bojan Kumer, minister za okolje, podnebje in energijo
- g. Matjaž Han, minister za gospodarstvo, turizem in šport
- g. Klemen Boštjančič, minister za finance
- g. Luka Mesec, minister za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
- g. Matevž Frangež, državni sekretar, Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport
- mag. Saša Leban, sekretarka za področje gospodarstva in turizma, Kabinet predsednika vlade
- mag. Alenka Marovt, sekretarka, Ministrstvo za gospodarstvo, turizem in šport